

ТМ	Г. XXXIV	Бр. 4	Стр. 1463-1465	Ниш	октобар - децембар	2010.
----	----------	-------	----------------	-----	--------------------	-------

Приказ дела
Примљено: 28. 9. 2010.

Душан Ристић

ПРИЛОЗИ ВРЦАНОВИМ ВИЗИЈАМА ДРУШТВА*

Књига која је пред нама израз је покушаја да се на систематски и критички начин промисли наслеђе, односно богати стваралачки опус социолога Срђана Врцана, једног од обновитеља социологије у Хрватској и бившој Југославији након Другог светског рата и једног од утемељивача неколико социолошких дисциплина на овим подручјима. Овај зборник радова настао је и као последица међународног научног скупа који је одржан у септембру месецу 2008. године на Правном факултету у Сплиту у организацији Хрватског социолошког друштва (ХСД) и Катедре за социологију Правног факултета Свеучилишта у Сплиту. На скупу је изложено 13 реферата у којима је из различитих углова проблематизовано стваралаштво професора Врцана и промишљан његов утицај на развој социологије у Хрватској и бившој Југославији. Сем излагања реферата, на скупу су се водиле и бројне расправе које на жалост нису садржане у овом зборнику.

У Зборнику је објављено дванаест ауторских прилога (који су подељени према тематским одељцима и посебностима дела Срђана Врцана) и четири текста Срђана Врцана који по мишљењу приређивача зборника добро представљају садржајну ширину и интелектуално социолошку дубину његовог приступа. Посебан прилог овом Зборнику представља кратка биографија Срђана Врцана и библиографија његових радова коју су припремили Зоран Маленица и Ранка Јекнић и која је, што се тиче стручних и научних радова, готово потпуна.

Прва тематска целина посвећена је *Опитим погледима на дело Срђана Врцана* и садржи прилоге о његовој биографији, приказу животног и научног пута, посебним социолошким доприносима и утицајима (Дражен Лалић); затим, на помало необичан начин описане разговоре са Срђаном Врцаном (Тончи Кузманић) у којима се тематизује функционисање и распад бивше Југославије, анализира менаџерска револуција и износе нека критичка опажања о њеним последицама, али и изриче оцена о лику и делу овог значајног социолога; након тога следи рад у којем је реконструисана улога академског ангажмана Срђана Врцана у европском, хрватском (југословенском) контексту и његова значења за диверзификацију тадашње социологије

dusanlynx@gmail.com

* *Sociologija Srđana Vrcana – Između utopije i stvarnosti*. Split: Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, 2010.

(Силва Межнарић) као и рад о Врцановој визији друштва (Мирослав Артић) у којем се прати његов теоријски пут, аналитички разлажу и пропитују његова полазишта, да би се у светлу неких других, водећих теоретичара процеса модернизације промислила и његова критичка анализа проблематике модерних друштава.

Други део Зборника посвећен је *социологији спорта*, чијем је утемељењу на овим подручјима Врцан дао значајан допринос. Први рад проблематизује „производњу“ идеологије насиља у спорту, статус самог спорта и проучавања ове области (Драган Коковић) са посебним нагласком на контекст спорта, његову повезаност са начином живота људи и другим аспектима које је проблематизовао и сам Врцан; следи рад у којем се такође истиче Врцанов допринос утемељењу социологије спорта у Хрватској (Слободан Бјелајац) кроз приказ и анализу његових радова из ове области; затим промишљање спорта, националног идентитета, национализма и њихово довођење у везу у радовима Срђана Врцана (Сунчица Бартолуци) и промишљање теоријских помака које је у социологији спорта начинио Срђан Врцан, са посебним освртом на анализу спорта у потрошачком друштву (Озрен Бити).

Следеће поглавље Зборника је посвећено дисциплини *социологији религије* у којој је професор Врцан такође дао значајан допринос. Оно садржи радове о Врцановом виђењу социорелигијске ситуације у БиХ на прелазу векова (Иван Маркешкић) и о парадоксима у деловању Католичке цркве у Хрватском друштву данас (Зоран Маленица), где се подсећа на анализе професора Врцана које се односе на религијску ситуацију у друштвима тзв. реалног социјализма током 80-их година прошлог века – анализе које су изнете у његовој књизи *Од кризе религије к религији кризе* (1986).

Након тога следи тематска целина у којој су проблематизовани остали аспекти социолошког опуса Срђана Врцана и која садржи радове посвећене једном значајном истраживању којим је он руководио (ЈУПИО 1986; Сергеј Флере) и његовим утицајима на развој социологије религије на постјугословенским просторима са освртом на ситуацију у БиХ (Иван Цвитковић).

У делу Зборника који представља *Избор из радова* Срђана Врцана налазе се поглавља из његових књига: *Од кризе религије к религији кризе: прилог расправи о религији у увјетима сувремене кризе*, *Спорт и насиље данас у нас: и друге студије из социологије спорта*, *Нација, национализам, модерна држава: између етнонационализма, либералног и културног национализма или грађанске нације и постнационалних констелација* и један научни рад (*За дужну мјеру трезвености*).

Социолошки опус Срђана Врцана несумњиво представља значајан допринос друштвеним наукама. Он обухвата укупно десет књига (од тога пет у коауторству) и двеста десет научних радова, те око стотинак интервјуа, есеја и других текстова у дневној и недељној штампи. Но, посебно се може истаћи његов допринос заснивању и развоју неколико социолошких дисциплина: социологије религије, социологије спорта, социологије омладине и социологије етничких односа (етницитета). Поред формално-научног доприноса – мереног бројем објављених књига и радова, карактер и успех научне каријере једног социолога може бити обогаћен и бројним званичним истраживачких установа и центара, те учешћем у јавном животу, што такође чини обележје *животописа* Срђана Врцана. Бројне су и важне дужности

које је обављао као уредник или члан уредништва часописа (*Pogledi, Social Compass*), члан Извршног одбора Међународне конференције за социологију религије (CISR), дугогодишњи судиректор семинара *Будућност религије* на Интеруниверзитетском центру у Дубровнику, руководилац неколико запажених истраживања (нпр. „Друштвени положај, свест и понашање омладине Југославије средином 80-их“), итд.

Овај Зборник радова, можемо закључити, представља не само добар пресек интелектуалног стваралаштва једног од најзначајнијих савремених социолога у Хрватској и бившој Југославији већ и значајан *социолошки документ*, у којем су колеге и сарадници Срђана Врцана, својим критичким освртима и промишљањима, потврдили и посведочили о мишљењу у његовом делу и подсетили на многе проблеме који се на његовом трагу, могу и даље истраживати.